

Raadsvoorstel

Onderwerp Verordening afvoer hemelwater en grondwater
Telnr. 14050 Bijlagen 1

Registratienummer 22179-2023

Classificatie Openbaar Geheim Vertrouwelijk (bij gebruik van
persoonsgegevens)

Portefeuillehouder Wijnja

Langetermijn agenda (LTA) Raad LTA ja: Maand 12 Jaar 2023
LTA nee: Niet op LTA

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de verordening afvoer hemelwater en grondwater vast te stellen;
- II. dit besluit bekend te maken via lokaleregelgeving.overheid.nl
onder gelijktijdige intrekking van de Verordening rioolaansluiting aangewezen gebieden 2018;
- III. de verordening in werking te laten treden op de dag na bekendmaking.

Samenvatting

Doordat klimaatverandering sneller optreedt, hebben we ook in toenemende mate te maken met de effecten hiervan. Zo wordt het steeds heter en worden ook de regenbuien intenser. De gemeente kan deze effecten van klimaatverandering niet alleen opvangen in de openbare ruimte, hiervoor is ook de private ruimte nodig. Groene maatregelen om water op te vangen, zoals groene daken, hebben hierbij de voorkeur omdat die ook andere doelen kunnen dienen zoals hitte tegengaan, en gezondheid en biodiversiteit bevorderen. Om te borgen dat ook privaat terrein kan worden ingezet voor het opvangen en bergen van water leggen we uw raad deze verordening voor. We hanteren hierbij de wortel en de stok methode; we ondersteunen allereerst perceeleigenaren bij het opvangen van water op eigen terrein, de verordening dient als juridische borging ervan.

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

Doordat klimaatverandering sneller optreedt, hebben we ook in toenemende mate te maken met de effecten hiervan. Zo wordt het steeds heter en worden ook de regenbuien heviger. De gemeente kan deze effecten van klimaatverandering niet alleen opvangen in de openbare ruimte, hiervoor is ook de private ruimte nodig. In 2011 heeft uw raad de eerste verordening voor hemelwater en grondwater vastgesteld (RO11.2793842). Het belangrijkste doel van deze verordening is schade door wateroverlast voorkomen en schoon water dat valt op private terreinen uit het riool houden. Omdat de noodzaak nog verder is toegenomen is de verordening aangepast.

In het afgelopen decennium zijn al diverse projecten uitgevoerd zoals op bedrijventerrein Euvelgunne en verschillende complexen van woningcorporaties zoals in Vinkhuizen waarin regenwater afkomstig van private terreinen werd afgekoppeld. Deze projecten zijn zonder uitzondering uitgevoerd in een goede samenwerking tussen gemeente, perceeleigenaren en in veel gevallen de waterschappen. Deze verordening dient vooral als juridische borging, de zogenaamde ‘stok achter de deur’. In 2011 was het aanpassen aan het veranderende klimaat al een belangrijk thema, in de afgelopen jaren is de noodzaak steeds verder toegenomen. Zo is in ons huidige water- en rioleringsplan (GWRP) klimaatadaptatie één van de vier pijlers. Bovendien hebben we een klimaatagenda, die uw raad in 2019 heeft vastgesteld. Zowel het GWRP als in de klimaatagenda is de verordening die voorligt aangekondigd.

Kader

In het Groninger Water- en rioleringsplan '20-'24 (GWRP) en de klimaatagenda hebben we aangekondigd dat we strengere eisen gaan stellen aan de hoeveelheid water die geborgd en afgevoerd moet kunnen worden bij zware neerslag, zowel op privaat terrein als in de openbare ruimte. We volgen hierin de landelijke strategie van ruimtelijke adaptatie. We willen met deze hemelwaterverordening de aanpak juridisch borgen binnen de Omgevingswet.

Voorbeeld uit gemeente Eindhoven

Sinds 2019 zijn in Eindhoven nieuwe normen voor waterberging van kracht (60 mm op eigen terrein). Bewoners, bedrijven en ontwikkelaars van de gemeente Eindhoven kunnen op de website rekentool.eindhovenduurzaam.nl berekenen hoe zij water bergen op hun eigen terrein, en met welke klimaatregelen dit kan. Dit type rekentool ontwikkelen we ook voor de gemeente Groningen. Met de rekentool bekijkt een initiatiefnemer of het ontwerp voldoet aan de opgave. Het resultaat van de rekentool en de bijbehorende maatregelen moeten ingediend worden samen met de aanvraag voor de omgevingsvergunning.

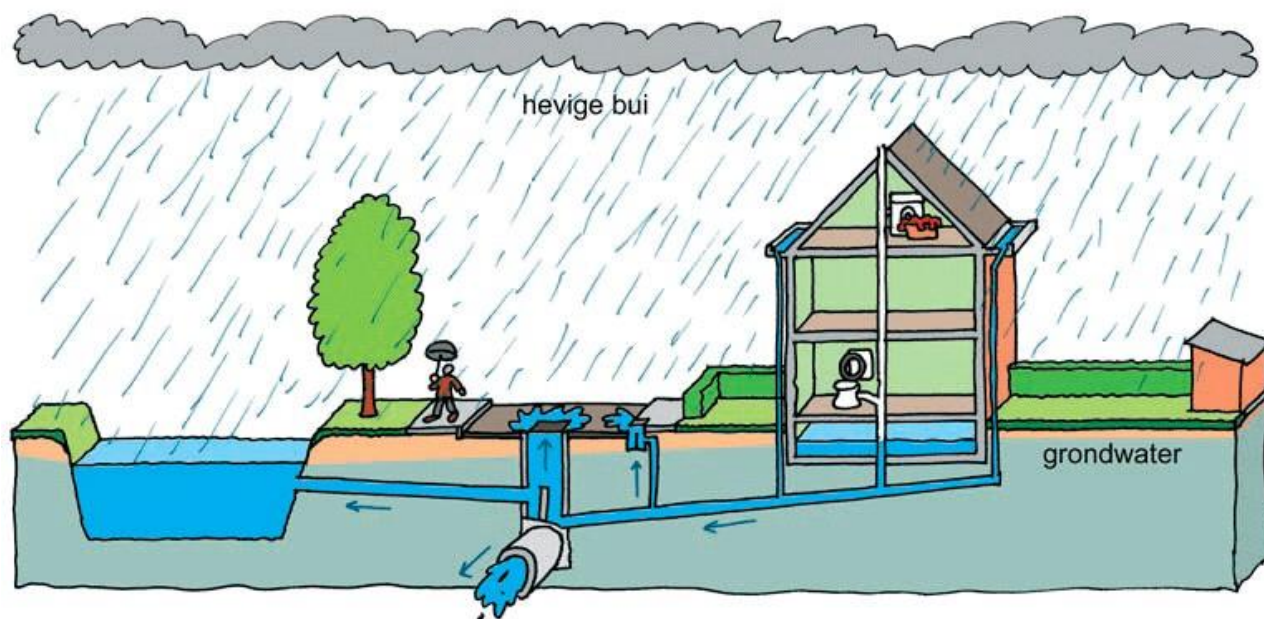

De gemeente Eindhoven stimuleert vergroenen. Hoe groener de ontwikkeling is met bijvoorbeeld een groen dak en weinig verharding, des te kleiner is de gevraagde waterbergingsopgave. Om de minimale waterbergingsopgave op privaat terrein te berekenen is er een rekentool ontwikkeld. Bereken deze hieronder.

“ZO BLIJFT ONZE STAD IN DE TOEKOMST KLIMAATBESTENDIG EN LEEFBAAR”

Argumenten en afwegingen

De belangrijkste aanpassing is dat we in deze nieuwe verordening bij nieuwbouw de perceeleigenaren van percelen groter dan 250 m² vragen een gekwantificeerde hoeveelheid van de neerslag die valt op het eigen perceel op te vangen en te bergen. Het liefst met groene maatregelen, bijvoorbeeld een groen dak, tenzij dit niet mogelijk is. Binnen bestaand bebouwd gebied kunnen gebieden worden aangewezen waar deze verordening van toepassing wordt, bijvoorbeeld gebieden waar de riolering wordt vervangen. Hier gaan we vervolgens samen met bewoners en ondernemers aan de slag met maatregelen bij percelen groter dan 250 m² om schade door wateroverlast te voorkomen. Zowel bij nieuwbouw als bij bestaande bouw is het aantal op te vangen mm afhankelijk van de grootte van het perceel. Met de stresstesten die we hebben uitgevoerd hebben we onderzocht wat er gebeurt als er hevige buien vallen. We hebben hierbij gerekend met buien van 58, 73 en 111 mm. Dit zijn reële neerslaghoeveelheden die op basis van de klimaatscenario's van het KNMI kunnen vallen. Om dergelijke buien op te vangen zonder dat er schade ontstaat, is het nodig om naast de openbare ruimte, het riool en het oppervlaktewater, ook particulier terrein zo in te richten dat er water kan worden opgevangen. Hieronder is in figuur 1 schematisch weergegeven hoe een klimaatbui kan worden opgevangen.

Figuur 1: weergave hoe een bui kan worden opgevangen in verschillende compartimenten

Wateropvang op privéterrein bij nieuwbouw

Met de verordening willen we borgen dat bij nieuwbouw een gekwantificeerde hoeveelheid neerslag op particulier terrein wordt opgevangen. Het gaat hierbij om een aantal liter per m², afhankelijk van de grootte van het perceel. Voor oppervlaktes kleiner dan 250 m² is de verordening niet van toepassing, wel gaan we ook die eigenaren wijzen op de mogelijkheden en de rekentool.

Groene maatregelen om water op te vangen en te bergen hebben de voorkeur. Met groene maatregelen wordt tegelijkertijd aan meerder doelen gewerkt: groen heeft positief effect op de gezondheid van inwoners en/of medewerkers, kan zorgen voor schaduw en daardoor hitte tegengaan, én groen kan dienen als wateropvang. Groene maatregelen die genomen kunnen worden zijn bijvoorbeeld een wadi (grasstrook met diepteverschil), een groen dak of waterdoorlatende parkeerplekken.

Wateropvang op privéterrein bij bestaande bouw

De verordening wordt direct van toepassing voor nieuwe ontwikkelingen en bouwprojecten. Hiernaast gaat de verordening ook gelden binnen bestaande bebouwde situaties waar we als gemeente een opgave zien met betrekking tot wateroverlast of waar we de infrastructuur in de openbare ruimte aanpassen. Bijvoorbeeld door een regenwaterriool aan te leggen. Binnen bestaand bebouwd gebied kan de gemeente een gebied aanwijzen waar de verordening van toepassing wordt. Omdat de mogelijkheden op privé terrein sterk kunnen variëren laten we voor bestaand gebied de norm afhangen van de specifieke situatie, zo zijn er in Glimmen meer mogelijkheden voor opvang van water op eigen terrein dan in de Indische buurt. Als duidelijk is wat de opgave is voor een gebied, krijgen de perceeleigenaren vervolgens een jaar de tijd om aanpassingen te doen, waarmee zij dan ook meewerken aan het klimaatadaptief maken van hun buurt. Voor percelen kleiner dan 250 m² is de verordening niet van toepassing, de reden hiervoor is dat regenwateropvang op dergelijk kleine percelen inefficiënt en in verhouding erg duur wordt, collectieve oplossingen liggen dan meer voor de hand. Wel worden perceeleigenaren gestimuleerd om ook op kleine percelen maatregelen te treffen, een regenton of een groen dak op een schuurtje levert immers ook een positieve bijdrage.

Bij het toepassen van deze verordening geldt indirect het principe ‘de vervuiler betaalt’. Uitgangspunt hierbij is dat bewoners en ondernemers binnen het bestaande bebouwde gebied voldoende tijd krijgen om hun eigen situatie aan te passen, minder water in het riool te lozen, en dat de gemeente hierbij helpt. De hulp van de gemeente bestaat uit een vast aanspreekpunt, advies en eventuele ondersteuning in de vorm van subsidies. Zo hebben we voor bestaande situaties de klimaatsubsidie, die ook aangevraagd kan worden om water af te koppelen.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

Sinds de vaststelling van het water- en rioleringsplan in 2019 hebben we geoefend met het klimaatbestendig maken van verschillende gebieden. Uitgangspunt hierbij was dat een gebiedsontwikkeling in een ‘groene weide situatie’ de zwaarste klimaatbui zou moeten kunnen opvangen. Grotere ontwikkelingen in bestaand stedelijk gebied zijn getoetst met de middelste klimaatbui van 73 mm. Bestaand dichtbebouwd stedelijk gebied moet een bui van ca. 58 mm kunnen verwerken. Op basis van deze oefenperiode is de conclusie dat bovenstaande ambities doorgaans haalbaar zijn. Voor Suikerzijde is aan de hand van het stedenbouwkundige ontwerp berekend dat een bui van ca 90 mm kan worden opgevangen in het gebied.

In het kader van het project Euvelgunne klimaatbestendig hebben bedrijven op bedrijventerrein Euvelgunne, met ondersteuning van de gemeente, vanaf 2019 maatregelen getroffen die ervoor zorgen dat schoon regenwater niet in het riool komt. Op www.klimaatregeleneuvelgunne.nl/deelnemende-bedrijven is te lezen welke maatregelen zijn genomen.

In de afgelopen periode zijn diverse bijeenkomsten geweest met ontwikkelende partijen, waaronder ook corporaties. De noodzaak tot klimaatadaptief bouwen en ontwikkelen wordt breed gedeeld. Een heldere norm die aansluit bij de landelijke ontwikkelingen helpt daarbij. We sluiten daarom met onze verordening aan bij de landelijke maatlat voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving. Het genoemde overleg met corporaties, ontwikkelaars en ook onze afdeling vergunning, toezicht en handhaving hebben geleid tot suggesties voor aanpassing die leiden tot een betere uitvoerbaarheid van de verordening. We evalueren na een jaar hoe het werken met de geactualiseerde verordening in de praktijk gaat.

In alle situaties geldt dat een bui moet worden opgevangen in zowel de openbare ruimte als op privaat terrein, zoals schematisch weergegeven in figuur 1. De ervaringen in diverse projecten hebben geleid tot de conclusie dat het doorgaans realistisch is dat 20 – 70 mm wordt opgevangen en geborgen op privaat terrein, dan wel in het te ontwikkelen gebied, afhankelijk van de grootte van het perceel. Uitgangspunt hierbij is dat dit wordt gedaan met groene maatregelen. Groene maatregelen hebben de voorkeur omdat groen ook bijdraagt aan het verminderen van hittestress. Daarnaast is het een pré dat regenwater wordt opgevangen voor benutting voor laagwaardige toepassingen zoals toiletspoeling en voor de tuin.

We hebben als college de mogelijkheid om beargumenteerd af te wijken van de bergingseis, in situaties waar de ruimte te beperkt is op privaat terrein of juist in situaties waar de mogelijkheden op openbaar terrein beperkt zijn en als gevolg daarvan er aanvullende maatregelen nodig zijn op particulier terrein. Om de maatregelen op een goede wijze uit te voeren ondersteunen we perceeleigenaren bij het uitvoeren van de maatregelen.

Landelijke maatlat Klimaatadaptatie

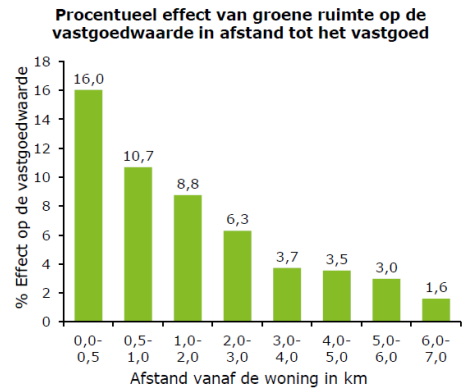
In het voorjaar van 2023 heeft het ministerie van BZK de [Landelijke maatlat](#) voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving opgesteld. De landelijke maatlat is de basis voor het klimaatadaptief bouwen, waaraan voldaan moet worden om toekomstbestendig te ontwikkelen. De landelijke maatlat definieert eenduidig voor nieuwbouw wat we onder klimaatadaptief bouwen en inrichten verstaan en bestaat uit kwalitatieve doelen, kwantitatieve prestatie-eisen en richtlijnen voor de thema’s overstromingen, wateroverlast, droogte, hitte, biodiversiteit en bodemdaling. Met deze maatlat wordt het voor medeoverheden, vastgoedeigenaren en de bouwsector duidelijk wat nodig is voor klimaatbestendige nieuwbouwontwikkelingen. Met onze verordening sluiten we aan bij deze maatlat en zorgen we ook dat de opgaven voor water in lijn zijn met toekomstige groennormen (die ook in de maatlat genoemd worden).

Financiële consequenties

Eventuele kosten die gemoeid zijn met het uitvoeren van de verordening zoals het ontwikkelen van de online rekentool en het ondersteunen van perceelseigenaren kunnen worden gedekt uit de water- en rioleringsbegroting.

Het effect op de vastgoedwaarde is een regelmatig terugkerend onderwerp dat bepalend kan zijn voor de financiële haalbaarheid van het toepassen van klimaatadaptieve maatregelen. Uit studies blijkt dat groen onder meer een positief effect heeft op de vastgoedwaarde van woningen, zie figuur 2 hiernaast.

Financiële consequenties voor ontwikkelaars en inwoners kunnen deels opgevangen worden door de klimaatsubsidie die ook aangevraagd kan worden bij afkoppelen en het aanleggen van groene daken.

Overige consequenties

Door een bergingseis van 20 – 70 mm op privaat terrein zijn we ambitieus en past de bergingseis bij de grootte van het perceel. Door zowel bij nieuwbouw als bij bestaande bebouwde omgeving te werken met een minimale grootte, sluiten we kleine, particuliere situaties uit van de verordening. Door te adviseren dat de maatregelen een groen karakter moeten hebben zorgen we er voor dat de maatregelen ook een positief effect hebben op het verminderen van hittestress, het voorkomen van droogte en het vergroten van biodiversiteit. Daarnaast verwachten we dat groene maatregelen ook op de langere termijn goed blijven functioneren. Hierdoor kan de inzet met betrekking tot toetsing en handhaving beperkt blijven. We maken een uitzondering voor benuttingsinstallaties voor regenwater omdat we daarmee de ambitie om regenwater te hergebruiken en minder drinkwater te gebruiken kunnen stimuleren.

Gevolgen voor de organisatie

We zijn ons ervan bewust dat het toetsen van de eisen die in de verordening zijn opgenomen capaciteit vraagt in de organisatie. We maken een online rekentool waarmee perceeleeigenaren en ontwikkelaars zelf kunnen berekenen wat de opgave is, waarmee ze ook maatregelen kunnen kiezen. In een aantal gemeenten wordt al gewerkt met een dergelijke rekentool en de ervaringen hiermee zijn goed. In overleg met een adviseur procesinnovatie ontwikkelen we een werkwijze voor het werken met de verordening waardoor helder wordt wie in de organisatie waarvoor verantwoordelijk is en hoeveel tijd er nodig is voor de uitvoering.

Vervolg

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de verordening van rechtswege onderdeel van het omgevingsplan. Een jaar na de inwerkingtreding van de verordening evalueren we de werking van de verordening.

Lange Termijn Agenda

Q4 2023.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Dit raadsvoorstel is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.